

УДК 378.014+378.015.31:316.4

А. О. Назмієв

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасне українське суспільство, котре вибрало вектор Європейського розвитку, потребує компетентних і активних фахівців, здатних швидко та уміло визначати цілі своєї діяльності, прогнозувати досягнення, долати труднощі, будувати взаємини з людьми та працювати в команді.

Метою статті стала характеристика нормативно-правової бази формування соціальної компетентності студентів вищих навчальних закладів.

Виконуючи мету статті, передусім зазначимо, що «соціальну компетентність» ми розглядаємо як інтегральне поняття, що походить від двох термінів: «соціальний» та «компетентність». При цьому «соціальний» (від лат. *socialis* – товариський, громадський) є однією з основних категорій соціальної філософії та соціології, що означає сукупність певних рис та особливостей суспільних відносин у процесі спільної діяльності індивідів чи спільнот в конкретних умовах і виявляється в їхніх стосунках, ставленні до свого місця в суспільстві, соціальних явищ і процесів; а термін «компетентність» (від лат. *competentia* – коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання та досвід) частіше розглядається в системі ступеневої освіти як динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні освіти [1; 2].

Проте, хоча поняття «соціальна компетентність» є інтегральним, ключовим для нього є все ж таки поняття «компетентність».

Основоположними нормативними документами щодо визначення сутності компетентності є Національна рамка кваліфікацій, розроблена з урахуванням Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (2005 р.) та Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя (2008 р.) і затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. №1341; Закони України «Про освіту» (2017 р.) [3], «Про вищу освіту» (2014 р.) [2]; Міжнародний Проект Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING) [5], Стандарти вищої освіти [4] та ін.

Відповідно до Законів України «Про освіту» [3], «Про вищу освіту» [2], «Національного освітнього глосарію: вища освіта» (2014 р.) [6, с. 29] **компетентність** – динамічна комбінація знань, вмінь, навичок, способів

мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні освіти. Компетентності лежать в основі кваліфікації випускника. Компетентність (компетентності) як набуті реалізаційні здатності особи до ефективної діяльності не слід плутати з *компетенцією* (компетенціями) як наданими особі повноваженнями.

Перелік компетентностей, якими повинен оволодіти студент на певному освітньому рівні, визначається Стандартами вищої освіти (СВО). Методологічним підґрунтям для розробки нових стандартів став перехід від діяльнісного принципу ДСВО-1998 до компетентісного принципу стандарту вищої освіти 2016 (СВО) [4].

Отже, Стандарти базуються на компетентісному підході й поділяють філософію визначення вимог до фахівця, закладену в основу Болонського процесу та в міжнародному Проекті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING), а тому вивчення процесу формування системи компетентностей у студентів вважаємо одним з пріоритетних напрямів наукових досліджень [8].

Нові СВО передбачають поєднання трьох груп компетентностей випускників певного освітнього рівня: інтегральна, загальні та специфічні (фахові, предметні) компетентності.

Інтегральна компетентність – узагальнений опис кваліфікаційного рівня (молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії), який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності.

Загальні компетентності – універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та *соціальної діяльності* здобувача в різних галузях та для його особистісного розвитку.

Перелік загальних компетентностей корелюється з описом відповідного кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій (НРК). До *обов'язкових* загальних компетентностей освітнього ступеня бакалавра належать: здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Інші загальні компетентності для всіх освітніх рівнів обираються з переліку проекту TUNING, серед яких: здатність до адаптації та дії в

новій ситуації; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії; здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети; здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності); цінування та повага різноманітності та мультикультурності; здатність діяти соціально відповідально та свідомо та ін.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності – компетентності, що залежать від предметної області, та є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю [4].

З опису всіх трьох груп компетентностей студентів бачимо, що *соціальні компетентності* студента лежать у площині загальних компетентностей. А предметом нашого дослідження будуть соціальні компетентності, що необхідно формувати на 7 (бакалавр) та 8 (магістр) рівнях НРК у закладах вищої освіти [7].

Отже, на сьогодні маємо нормативне визначення поняття компетентності та набору соціальних компетентностей, що необхідно формувати у студентів закладів вищої освіти. Подальше наше дослідження буде присвячено дослідженню соціальної компетентності на міждисциплінарному рівні.

Список використаної літератури

- 1. Докторович М. О.** Соціальна компетентність: співвідношення наукових категорій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rusnauka.com/NIO/Pedagogica/doktorovich.doc.htm>.
- 2. Закон України «Про вищу освіту»** (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, №37-38, ст.2004) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
- 3. Закон України «Про освіту»**(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
- 4. Методичні рекомендації** щодо розроблення стандартів вищої освіти Наказ Міністерства освіти і науки України від «01» червня 2017 № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від «21» грудня 2017 № 1648) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/proekty%20standartiv%20vishcha%20osvita/1648.pdf>.
- 5. Міжнародний Проект Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі»** (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf.
- 6. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад. : В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А. В. Ставицький, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 100 с.**
- 7. Національна рамка кваліфікацій від**

23 листопада 2011 р. № 1341 Київ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n12>. **8. TUNING** (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів – Режим доступу : <http://www.unideusto.org/tuningeu/>.

Назмієв А. О. Нормативно-правова база формування соціальної компетентності у студентів вищих навчальних закладів

Статтю присвячено характеристиці нормативно-правової бази формування соціальної компетентності студентів закладів вищої освіти. Визначено, що основою формування соціальної компетентності є нормативно-правові документи: Національна рамка кваліфікацій, Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Стандарти вищої освіти, Міжнародний Проект Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING). З'ясовано, що соціальні компетентності студента належать до групи загальних компетентностей стандартів вищої освіти з усіх спеціальностей.

Ключові слова: соціальна компетентність, стандарти вищої освіти, національна рамка кваліфікацій.

Назмиев А. А. Нормативно-правовая база формирования социальной компетентности студентов высших учебных заведений

Статья посвящена характеристике нормативно-правовой базы формирования социальной компетентности студентов учреждений высшего образования. Определено, что основой формирования социальной компетентности являются нормативно-правовые документы: Национальная рамка квалификаций, Законы Украины «Об образовании», «О высшем образовании», Стандарты высшего образования, Международный Проект Европейской Комиссии «Гармонизация образовательных структур в Европе» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING). Выяснено, что социальные компетентности студента относятся к группе общих компетенций стандартов высшего образования по всем специальностям.

Ключевые слова: социальная компетентность, стандарты высшего образования, национальная рамка квалификаций.

Nazmiyev A. Normative-Legal Base of the Formation of Social Competence Among Students of Higher Educational Institutions

The article is devoted to the characterization of the normative and legal basis for the formation of social competence of students of higher education institutions. It is determined that the basis for the formation of social competence is the normative and legal documents: the National Framework of Qualifications, the Laws of Ukraine "On Education", "On Higher Education", the Standards of Higher Education, the International Project of the European

Commission "Harmonization of Educational Structures in Europe" (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING). It has been determined that the social competences of the student belong to the group of general competencies of higher education standards in all specialties.

Key words: social competence, higher education standards, national qualifications framework.

Стаття надійшла до редакції 03.02.2018 р.

Прийнято до друку 01.03.2018 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Караман О. Л.

УДК 37.015.31«19/20»:613.42(045)

О. І. Онипченко

**ЖІНОЧИЙ РУХ, ПОБУТ, ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНСТИТУТУ
ШЛЮБУ І СІМ'Ї, ПРОНАТАЛІСТСЬКА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ
(20-30-ТІ РР. ХХ СТОЛІТТЯ)**

Побутові умови та матеріальний світ визначають свідомість людини – ось головна марксистська ідея, що панувала у політико-ідеологічному дискурсі 20-30-х років ХХ століття. Тому важливого політичного значення набули обговорення питань стосовно реформ побуту, оновлені відносини між чоловіками і жінками, жіночий рух, трансформації інституту шлюбу та сім'ї, що мало важливе політичне значення. У зв'язку з цим в обговоренні, такої «приватної теми», як відносини між статями, шлюбно-сімейні питання взяли участь багато керівників партії і уряду обох статей Л. Аксельрод, І. Арманд, М. Бухарін, П. Виноградська, О. Коллонтай, Н. Крупська, А. Луначарський, Д. Рязанов, С. Смідович, Л. Троцький, Ом. Ярославський тощо [9, с. 12].

Мета статті – показати процес реформування побуту та шлюбно-сімейних відносин; вплив партійних діячів, зокрема діяльності активісток-жінок, та тотальний контроль держави над експериментуванням 20-30-х років ХХ століття.

Стосовно реформ та дискусій цього періоду узагальнено можна виділити кілька ключових напрямів: перший напрям висвітлював заходи більшовицької влади, які були спрямовані на побут, звільнення жінок від «домашнього рабства» через створення широкої мережі громадських ясел і дитячих садків, комбінатів громадського харчування, пралень; другий напрям висвітлював політику більшовиків у сфері сімейних відносин, трансформацію інституту шлюбу та сім'ї [1, с. 31].

Зазначимо, що не випадково слово «побут» входить в широке вживання в перші післяреволюційні роки, одержавши в радянській